

Tietokirjallisuuden Finlandia-palkintoehdokkaat, perustelut 2023

Lautakunta: Paula Salovaara (pj), Henri Hyppönen ja Petja Pelli

Heini Junkkaala: Pirkko Saisio – Sopimaton (WSOY)

Tämä on suuri ja villi kertomus ihmisestä, joka ei asetu mihinkään ennalta tarjottuun muottiin. Kirja uudistaa elämäkertojen kerrontaa. Kirjailijan valitsema sinä-puhuttelumuoto on briljantti tapa olla samaan aikaan lähellä kohdetta ja kuitenkin vieressä tarkkailijana. Kirja haastaa lukijan samalla pohtimaan muistojen roolia tietokirjan materiaalina. Tämä on myös tarina Suomesta, Helsingistä, teatterista, taiteesta, kirjoittamisesta, homoudesta, identiteetistä ja tuhannen sivun verran vahvoista tunteista.

Antti Järvi: Minne katosi Antti Järvi? (Gummerus)

Kirjailija lähtee etsimään sukulaista, joka katosi ensin rajan taakse ja sitten myös suvun muistoista. Tiedon etsintä johdattaa pohdintoihin Suomen historiapolitiikasta, rajaseudusta ja yksittäisten valintojen kohtalokkaista ja pitkälle ulottuvista seurauksista. Muisto suvun esi-isästä haalistuu, mutta häpeä pysyy ja kantaa yli sukupolvien. Se mikä meille opetettiin yksinkertaisena totuutena Karjalasta, avautuu uudesta ja yllättävästä näkökulmasta tässä kerronnaltaan kirkkaassa teoksessa.

Ritva Kovalainen & Sanni Seppo: Pohjoistuulen metsä (Hiilinielu tuotanto ja Miellotar)

Kauniiden kansien avaaja saa eteensä kuvatodisteet niistä kuin ihmeen kaupalla säilyneistä sirpaleista, joita on jäljellä Suomen luonnontilaisista metsistä. Tämä kirja piti tehdä nyt, myöhemmin voi olla myöhäistä. Tekstityyliin kirjo vakuuttaa järjen ja tunteetkin siitä, että luonto on yhtä kuin monimuotoisuus. Lukija tuntee epätoivoa korvaamattoman katoamisesta, mutta myös äkkinäistä paloa: on päästävä metsään.

Tuomas Kyrö: Aleksii Suomesta (WSOY)

Tämä havahduttava tietokirja näyttää lukijalle Ukrainan taistelutantereen ilman filteriä suomalaisen sotilaan silmin. Näiltä matkoilta ei palata entisellään, ei päähenkilö, ei kirjailija eikä lukija. Rakente on oivaltava ja peruseetos humaani: tappaminen on hirveää, rasismi sattuu ja kovetettukin mieli voi särkyä.

Ville Mäkipelto & Paavo Huotari: Sensuroitu – Raamatun muutosten vaiettu historia (Otava)

Tämä kirja ravistelee aiemmin opittua ja romuttaa sitkeitä käsityksiä. Se näyttää kuinka aika ja vallitseva arvomaailma, joskus jopa yksittäiset ihmiset, muovaavat tekstiä, jota moni pitää pyhänä ja muuttumattomana. Kirja kutsuu lukijan mukaan tutkijan rooliin tarkastelemaan kaukaisia alkuperäislähteitä ja käsittelee rohkeasti kristinuskon ydinteemoja ja keskeisiä opinkappaleita.

Sonja Saarikoski: Naisvangit – Rikollisuuden kehä maailman onnellisimmassa maassa (Siltala)

Kirja vie lukijansa elämänpiiriin ja kohtaloihin, jota määrittävät väkivalta, seksuaalinen väkivalta, hyväksikäyttö, päihdeongelmat, rikokset, epäoikeudenmukaisuuden kokemukset ja tekojen seuraamukset. Tekijä on mittavan taustatyön osana mm. havainnoinut naisvankien elämää muurien sisäpuolella ja luonut teoksen, jossa kriittinen ajattelu, toisen asemaan asettuminen ja kerronnallinen laatu yhdistyvät mestarillisella tavalla. Kirja esittää kysymyksen: kuuluvatko ihmisoikeudet ja -arvo kaikille?